

Kulturskolan magasin

NR 2.2016 EN TIDNING FRÅN KULTURSKOLERÅDET

TEMA SLÖJD

Slöjden tar plats
i kulturskolan

MENTORER I KALIX

Nya möten för barnen

**Maria
Eklund:**

← *Musiken*

är min

drivkraft

KULTURSKOLAN
I FILIPSTAD

Kommun i motvind

»Intresset för slöjd och hantverk är större än någonsin.«

Inger Carlonberg,
Kulturskolerådets ordförande

Träcklande trender

DET HÄR NUMRET handlar om slöjd, sa Torgny. Då får jag snickra på innehållet i en lämplig ledare, svarade jag. Du får fila på dina formuleringar, kom det till svar. Vi kunde ha fortsatt med våra ordvitsar en stund till för det finns många metaforer att hämta här. Men nu ska jag sluta brodera och börja träckla ihop den här ledaren.

Intresset för slöjd och hantverk är större än någonsin. Det verkar bo en djup längtan och glädje att få skapa och se något växa fram genom händernas arbete. I äldre tider krävdes det att själv kunna tillverka kläder, redskap och prydnader. Saker bär på en värdefull berättelse om livet. Men idag har de behoven också fått sällskap av längtan att göra saker som mildrar den stress och press vi stundligen utsätts för. Inte för inte är målarböcker för vuxna en stor trend, där minimala former och mönster ska färgläggas. Enkelt och hårt styrt men med konstnärlig frihet att välja nyanser. Många njuter av att till exempel sticka med vackra garner. Enformiga repetitiva rörelser utförs som minskar stressen för hjärnan (*såvida det inte trasslar sig!*). Och allteftersom resultatet av den ensidiga mödan växer fram med vackra färger och former till en halsduk eller tröja, fylls själen av en tillfredsställelse över det som skapats (*i bästa fall; ibland får man riva upp, bryta ihop och börja om!*)

Jag skulle inte bli förvånad om vi får se en

ökad trend av hantverkskurser och nya slöjdtrender i vår verksamhet också. Skapande kulturuttryck, folklöre och ny-slöjd har potential att bli nya attraktiva program inom kulturskolans utbud.

I det här numret hälsar vi en ny krönikör välkommen; David Marszalek.

Vi följer också under våren med spänning den nationella utredningen som har en del material att träckla sig igenom. På tal om att träckla så är det ett perfekt ord i sammanhanget. Det betyder att fästa samman på ett sätt så det håller för provning men som är tillräckligt löst för att enkelt justera och anpassa. En nationell kostym för kulturskoleverksamhet är under utprovning. Det krävs en passform för självständiga »kommun-personligheter« av olika storlek, men som ändå signalerar samhörighet, angelägenhet, kulturarv och nytänkande!

I DETTA NUMMER

- 8 Möt Bea Szenfeld
- 12 Slöjd i Norrköping
- 15 Mentorskap i Kalix
- 17 Kulturskolan i Filipstad
- 20 Dirigenten Maria Eklund

Bagatell musikprodukter

Livstids Garanti på teleskopnotställ och vagnar

Nyheter från Bagatell

Manhasset

Med våra nya "Teleskop Harmony" från Manhasset kan man lagra 25 notställ i rad på bara två meter. Perfekt för de trångbodda. I övrigt samma geniala konstruktion som våra övriga Teleskopnotställ dvs. Inga skruvar, bara att trycka och dra. Vagnar finns som tillbehör. 10 års garanti.

Teleskop Harmony

lilla Gaspallen

En ny Pianopall från Bagatell. Något mindre och smidigare än storebror, men absolut lika stabil och solid.
pris: 1800 kr exkl. moms
sittdyna: 50 x 33 cm
Höjd: 42-60 cm

Kontakta oss på:

info@bagatell.se
Tel.: 013-527 50
www.bagatell.se

Bagatell 1

en vagn kommer lastad...

- Med världens mest sålda notställ
 - Liten vagn + 12 notställ – 7500 kr (exkl. moms)
 - Stor vagn + 18 notställ – 10 000 kr (exkl. moms)
 - Marknadens mest praktiska och prisvärda vagn och notställ
- Läs mer på Bagatell 2

Bagatell 2

köp 6 betala för 5

Teleskop T

Världsledande –

med bl.a. 85 %

av den ameri-

kanska marknaden och

75 % av den franska.

Inga skruvar – bara att

dra upp och ner.

Snygg design som

passar i alla miljöer.

Finns i olika modeller

från 595 kr

(exkl. moms)

Bagatell 3

KLAVERNOSTÄLL

"Nothajen" slukar alla dina notblad, böcker och pärmar. Köp 4 betala för 3.

Bagatell 4

Prova Bagatells sittriktiga orkester/körstol. "Sitt" finns med fasta ben eller med justerbara fram- och bakben. Staplas smidigt på våra vagnar.

Bagatell 5

Akustiskskärmar

Skydda elevernas hörsel i tid! Möblera om på några sekunder med vårt flexibla plexiglassystem.

- Akustiskskärm för orkester, slagverk, brass, etc. 2595 kr (exkl. moms)
- Paketpris: 3 set för 6900 kr (exkl. moms)
- Akustiskskärm på notställsfot 1080 kr (exkl. moms)

Bagatell 6

PIANO-GASPALLEN standard

Sluta skruva!

Pianopall med dubbla gasfjädrar höjer och sänker stolen som vilken kontorsstol som helst. Stabil stryktålig stålkonstruktion med stoppad sits.

Gaspallen ergo med justerbar lutning.

Bagatell 8

Teleskop Dirigent Regal

Flaggskapet bland våra dirigentnotställ. Här finns allt som en dirigent kan önska sig. Som alla våra "Teleskop" finns inga skruvar – alla inställningar sker sekundsnabbt och kan ändras under pågående spel. En generös hylla med plats för div. tillbehör. De dubbla benen gör "Dir Regal" till det stadigaste av stadiga. En ny finess: Bakom skärmen finns ett extra fack för övriga partiturer och stämmor. Välj till vår "strålände" belysning.

pris: 2000 kr (exkl. moms)

Bagatell 9

orkester/körpodier

Flexibelt lättvikts podie-system i aluminium för scenbyggeri med obegränsade möjligheter. Alla benlängder med snabbkoppling.

Garanti 10 år på

Flygel- och pianomedar

Passar till alla pianon och flyglar. Kullagrade dubbelhjul av hög kvalitet. Mycket enkelt att montera för den som är lite händig (bruksanvisning medföljer). Instrumenten kan sedan lätt flyttas av en enda person.

pris: 2995 kr till en flygel (exkl. moms)
pris: 695 kr till ett piano (exkl. moms)

Ansök **senast 15 april** via www.antagning.se
Information: Urban Tholén,
019-30 34 16, urban.tholen@oru.se
Läs mer på: www.oru.se/teater

irarexamen

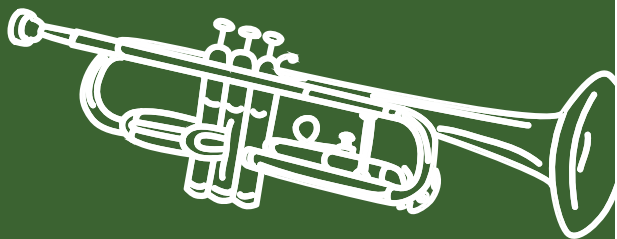
 BORÅS STAD

29/6-2/7

*Kurslärare:
Göran Berencreutz,
Lisa Björänge,
Torbjörn Gulz
med flera.*

Kursavgift 500 kr! För mer information och anmälan:
www.bangen.se

Nationell konferens – kulturskolan och flyktningbarn

VILKEN ROLL KAN kulturskolan ha för ensamkommande och nyanlända flyktningbarn? Den 11 maj ordnar Kulturskolerådet en nationell konferens i Stockholm. Inspireras av pågående utvecklingsprojekt, lär dig mer om det juridiska och system för flyktningmottagande. Konferensen sker inom ramen för Kulturskolerådets projekt Kulturskolan och ensamkommande. Mer information finns på Kulturskolerådets hemsida. På konferensen föreläser bl.a kulturministern Alice Bah Kuhnke.

Rektorsutbildning för kulturskolan

KULTURSKOLERÅDET har i samverkan med Karlstads Universitet etablerat en ledarutbildning för kulturskolan. Utbildningen är en tvåårig befattningsutbildning och riktar sig till främst till verksamma skolledare vid kulturskolor. Utbildningen startar hösten 2016. Sista dag för anmälan är den 29 april 2016 och görs på Karlstads Universitets hemsida. Där finns också mer information om utbildningen.

Studieresa till Jerusalem

KULTURSKOLERÅDET har för avsikt att årligen erbjuda en studieresa. Syftet är att hämta inspiration och lära från andra länders arbete med kulturutövande. Årets studieresa går till Jerusalem den 14 till 18 september. I området kommer deltagarna bland annat att få lära mer om hur man kan jobba med barns kulturutövande i en utsatt miljö och konflikthärd. Studieresan sker i samverkan med studieförbundet Bilda som har ett kurscenter i Jerusalem.

KVALITET & TILLGÄNGLIGHET

Nationella mål för kulturskolan

TILL KULTURSKOLERÅDETS ÅRSMÖTE har styrelsen tagit fram ett antal rekommendationer till kulturskoleutredningen.

– Detta är styrelsens förslag. Nu får vi se om årsmötet ställer sig bakom dessa, säger Inger Carlonberg som är Kulturskolerådets ordförande.

Styrelsen föreslår att det via lagstiftning etableras nationella mål för kulturskoleverksamhet med inriktning på att alla barn och unga har likvärdiga möjligheter att utvecklas genom kulturutövande av hög kvalitet och tillgänglighet. Andra förslag rör statens ansvar för utbildning av pedagoger och lärare. Styrelsen föreslår bland annat att en särskild kulturskollärarexamen inrättas på högskolenivå

Inger Carlonberg

samt att system för validering och certifiering inrättas. Beslut om rekommendationer till kulturskoleutredningen sker på årsmötet den 18 mars i Luleå.

KONST OCH KREATIVITET

Projekt om dataspel i kulturskolan

DATASPEL ÄR IDAG en stor del av ungas liv. 97 procent av alla flickor och pojkar i åldern 9-12 år spelar dataspel och tillbringar tid i en virtuell verklighet.

– Dataspel kan också ses som en konstnärlig och kreativ kulturyttring. Musik, design, grafik och gamewriting har naturliga kopplingar till kulturskolans verksamhet, manar Leif Carlsson på Music Factory.

Högskolan i Skövde, Music Factory i Skara och initiativ-

tagaren Stefan Johammar har tillsammans startat ett projekt som riktar sig till kulturskolor. Syftet är att inspirera och informera kring vad dataspel kan vara idag och hur barns och ungas spelintresse kan användas kreativt och konstnärligt. Är ni intresserade av att veta mer om projektet kontakta Leif Carlsson (Vd på Music Factory) Leif.Carlsson@musicfactory.se.

Unga låtskrivare

KULTURSKOLERÅDET genomförde under hösten 2015 ett antal workshops kring låtskrivande. Satsningen fick positiv respons och det blev lyckade evenemang i Norrköping, Växjö, Stockholm och Göteborg. Kulturskolerådet och SKAP vill nu gå vidare.

– Tanken är att det ska blir fler workshops under hösten 2016. Men vi ska också ta fram en mer avancerad kurs för pedagoger samt utbildningsmaterial. Kulturskolor som är intresserade av att vara med får gärna höra av sig, säger Torgny Sandgren som är Kulturskolerådets generalsekreterare.

Nya pengar till mentorskap

I FEBRUARI BEVILJADE Arvsfonden 1,3 miljoner till Kulturskolerådets projekt *I dina skor*. Medlen avser projektets andra år. Syftet med projektet är att ta fram metoder för mentorskap i kulturskolan där barn jobbar med professionella konstnärer. I projektet deltar El Sistema (Göteborg) samt kulturskolan i Gävle och Kalix.

Nominera till Framtidens musikpris

Riksförbundet Unga Musikanter tar nu emot nomineringar. Du gör det här: www.framtidensmusikpris.se

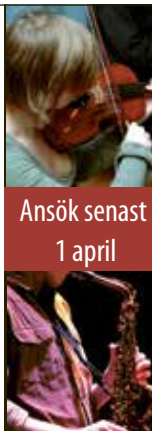

Musiklinjen

1-2 årig musiklinje med inriktning mot klassisk musik eller jazz. Utbildningen är musikhögskoleförberedande. Här finns även en fristående högstskolekurs, Musik 30 hp i samarbete med Musikhögskolan i Malmö.

Välkommen att höra av dig!

Sundsgårdens folkhögskola, Helsingborg
042-19 38 00 www.sundsgarden.se

Ansök senast
1 april

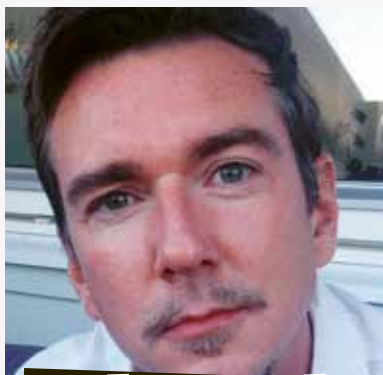

Sparta System AB
www.spartasystem.se

Ljudisolerade övingsrum som man monterar själv.

Se mer på vår hemsida.

DET ÄR SÅ JAG SÄGER DET

David Marszałek,
Kulturskolechef i Huddinge

I huvudet på den nya chefen

– Hej, David! Kul att se dig, det var länge sedan. Vad gör du nu för tiden?
– Hej, ja det var länge sen. Jo, jag jobbar sen augusti som kulturskolechef.

– Aha, kulturchef! Ja, men det passar väl dig perfekt!

»Kulturchef. Passar mig perfekt!«, skrattar jag. Vad är det för jobb jag har nu egentligen, tänker jag för mig själv.

Jag har alltså ett jobb som väldigt få verkar känna till. De flesta jag träffar och berättar för, har ingen aning. Det vill säga »ingen aning« förrän jag omformulerar till »Rektor för Kommunala musikskolan«. Nu vet många fler. Kanske inte vad jag gör men vad Kommunala musikskolan är, i alla fall dem som själv spelade ett instrument i en liten skrubb under mellanstadiet under 70/80-talet. Detta ger mig en insikt om vilka grundläggande frågeställningar som kommer med mitt nya yrke. Är kulturskolan för anonym? Vad gör kulturskolan? På vilket sätt är kulturskolan relevant 2016?

JAG TOG MINA FÖRSTA stapplande yrkessteg i kulturskolan i mars 2012. Då sökte Sollentuna kulturskola en pianopedagog på 50 procent och som hade erfarenhet av gruppundervisning. Jag hade då precis avslutat ett sidospår som IT-projektledare. Nu fick jag också för första gången användning av min utbildning och min examen

»Som svar på min gamla väns spontana utrop vill jag då bara svara:
– Jag är ny på jobbet, allt är märkligt, jag greppar kanske hälften. Fråga mig om ett eller kanske två år!«

från Kungliga Musikhögskolan.

Under drygt tre år fick jag nu möjlighet att utveckla Piano i Grupp-metodik i Sollentuna. Arbeta som projektledare och leda en utvecklingsprocess för Eskilstuna Musikskola, gå upp till 100 procent i tjänst och löpande uppdrag som pianometodiklärare på Stockholms Musikpedagogisk Institut (SMI). Jag upplevde kulturskolan som en bas där frihet att skapa och leda pedagogiska processer gav omedelbara resultat. Mina möten med elever och föräldrar skapade förväntningar, både på mig men också på mina elever, 95 stycken när jag i juni 2015 avslutade tjänsten.

Ja, det hände mycket under dessa tre år.

MEN LÅT OSS HÄR i min första krönika för *Kulturskolan Magasin* börja med att försöka konkretisera mitt uppdrag: Jag ska leda drygt 35 högskoleutbildade konstnärer, musiker tillika pedagoger. Jag ska anta mål från politiker, möta förväntningar från höga tjänstemän och erbjuda service till kommunens »brukare«. Jag förväntas luta

mig mot avtal som är formade för en annan värld, planera och dimensionera budgetfrågor där instrumentköp vägs på guldväg mot peruker, målarfärg, ljudsystem och dansmattor. Jag kommer »till slut« (enligt kommunens proffsanvändare) att bli expert på ett antal avancerade IT-system. IT-system vilka är ryggraden i kommunens lönehantering, upphandlingsprocesser, rehabprogram, statistikuppföljning, budgetplanerings- och elevhanteringssystem. Ja, listan kan göras lång.

– **AHA, KULTURCHEF!** Ja, men det passar väl dig perfekt!

Som svar på min gamla väns spontana utrop vill jag då bara svara:

– Jag är ny på jobbet, allt är märkligt, jag greppar kanske hälften. Fråga mig om ett eller kanske två år!

I denna första krönika startar jag där jag befinner mig idag. Bland uppdrag, krav och förvirring. I nästa krönika vill jag blicka framåt. Skriva om det som ger mig energi för att möta framtidens utmaningar och förväntningar i jakten på vår samtida/framtida kulturskola...

David Marszałek

BEA SZENFELD

TRIAL AND E

Bea Szenfeld är designern som sadlade om från mode till papper och numera arbetar endast för hand.

RROR

I gränslandet mellan design, konst, slöjd och hantverk arbetar Bea Szenfeld. Resultatet blir hyllad papperskonst som bärs av Björk och Lady Gaga.

text Frida Arnqvist Engström, foto Carl Thorborg & Joel Rhodin

FOTO: CARL THORBORG

– **JAG ÄR MYCKET MER** som papperet numera, vi är båda mer kompromisslösa idag. Det kräver en viss respekt, det går inte att sprätta upp eller sy om. Ett papper som är felklippt är felklippt.

Designern Bea Szenfelds hantverk har rönt stort intresse och väckt beundran i en rad olika sammanhang genom åren, hennes verk rör sig sömlöst mellan mode-, musik- och konstvärlden och hon kallas med rätta för gränsöverskridande. Hon är numera fokuserad på papper som material och menar att det är det folkliga, enkla och möjligheten att jobba för hand som lockar. Bea och hennes assistenter i ateljén i Stockholm använder papper, sax, nål och tråd.

– Att göra för hand är viktigt, det är en av mina drivkrafter. Det och att det får ta tid. Genom att göra själv slipper jag vänta, det finns ingen hejd på hur mycket man kan vänta i modebranschen. Nu kan jag i värsta fall springa till Clas Ohlsson och köpa skrivarpapper, jag kan styra mitt arbete själv.

NÄR JAG TRÄFFAR Bea är hon nyligen hemkommen från Värnamo, där hon invigt den utställning på Vandalorum som visar hennes arbeten i vitt papper. Hon har haft en ledig dag, hon kan inte minnas när det hände senast. Förra våren såg många hennes utsmyckning till Polarpriset, de rosaskiftande lopporna utgjorde en elegant backdrop till det prestigefulla priset vid utdelningsceremonin. I våras visades också en retrospektiv utställning på Dunkers kulturhus i Helsingborg. Och besökare på Liljevalchs

i Stockholm har sett hennes verk i chockrosa papper i utställningen Utopian Bodies under hösten.

– Ja det har varit ett intensivt år. Jag jobbar mycket och det är roligt med så många varierande uppdrag. Men det beror på mina assistenter vad jag kan göra. Mitt arbete är beroende av hur många händer jag har till förfogande.

DET HAR HON i en stab hängivna assistenter, stipendiater eller praktikanter, i ateljén. Tillsammans har de ett internationellt arbetsfält. Bea Szenfelds papperskonst har burits av bland andra Björk och Lady Gaga, här hemma av Laleh, Loreen och Ola Salo. Listan på uppdrag kan göras imponerande lång. Själv reser inte Bea gärna runt efter inspiration eller är heller inte särskilt uppspelt över dessa öppnade kändisdörrar. Jo, hon säger att det är fantastiskt

med de möjligheter det ger, att få nå ut med större kollektioner i världen. Och hon drömmar förvisso om en modevisning helt i papper i Paris eller att få en utställning på brittiska V&A. Men hon är också bekymrad över hur det praktiskt ska fungera med transport och förvaring. Någonstans känns det som att hon helst av allt vill sitta i sin ateljé och klippa. »Trial and error« som hon beskriver det för att utvecklas.

Samtidigt finns det få som är så engagerade i sitt uttryck. Hennes entusiasm över det handgjorda sättet att arbeta, vad materialet tillför och vad papperet har för utvecklingsmöjligheter är smittande. Det känns som att hon har →

»Att göra för hand är viktigt, det är en av mina drivkrafter. Det och att det får ta tid.«

hittat sin nisch, där hon är förvånansvärt ensam. Hon menar att det har med hennes drivkraft kring hantverket att göra.

– Jag gör enkla saker, samtidigt som projekten är avancerade. Inga rundlar ser likadana ut, inga vikningar är desamma. Det gör det svårt att kopiera. Det går inte att göra på annat sätt än för hand, och det finns ingen som vill göra det förutom jag, tänker jag.

BEA SZENFELD ÄR UTBILDAD modedesigner och hade tio kommersiella kollektioner i eget namn i ryggen när hon 2002 kände att det var läge att byta material, bransch, arbetsmetod - hon bytte bort kommersiellt tänkande. Hon kopplade istället på hantverkets ingivelser och konstnärliga aspekter. Hon är van att arbeta kring en kropp och att plagg ska kunna bäras, oavsett material, hon har tidigare arbetat med pasta, plast och vintagekläder. Hon är också utbildad keramiker, vilket förklarar hennes känsla för tredimensionalitet och fysisk form även i andra material.

Bea kommer från ett hem där sömnad var självklart, där det inte var främmande att göra själv. Hon är uppvuxen i Polen med sin mamma och sin mormor som var sömmerska på en fabrik. Bea kom till Sverige som 10-åring.

– Jag lärde mig tidigt att allt är möjligt med dina händer! Jag har levt med undantagstillstånd och med stängda gränser. Då måste du bygga dina egna möbler och sy dina egna kläder. Finns det inte att köpa får man göra själv. Det har präglat inte bara min uppväxt utan hela mitt liv.

Med den inställningen var också skapandet i slöjden i skolan en språngbräda till vad som var möjligt att utveckla. De kreativa ämnena var hennes frizon och gav tankar och kunskap från skolan hem.

– Det var en annan tid då, inte som idag då man köper det man behöver. Ville man vara punk sydde man sina kläder till punk. Det finns en kraft i det som jag tycker vi tappat idag.

BEAS FÖRSTA PAPPERSARBETE gjorde hon som ett uppdrag till Absolut Vodka, och började experimentera med papper för att hitta stil och uttryck. Det blev något så dubbeltydigt som en baddräkt. Den gjorde succé och ledde till att hon fick ett

»Jag lärde mig tidigt att allt är möjligt med dina händer! Jag har levt med undantagstillstånd och med stängda gränser. Då måste du bygga dina egna möbler och sy dina egna kläder.«

stipendium från Konstnärsnämnden.

– Det var ett skönt andrum från det kommersiella, stipendiet gjorde det möjligt att få tid att prova mig fram. För mig var det jätteviktigt, hantverk behöver andrum.

Experimenterandet har hon hållit fast vid som arbetsmetod sedan dess. Tidsåtgången är enorm, vanligen behöver ateljén sju-åtta månader för att ta fram ett verk och Bea räknar med att 90 procent av det som görs slängs. Bilden av vad det innebär att arbeta med händerna är skev idag menar Bea, det finns många som tror att de klarar av väldigt lite. Hon håller ofta workshops och blir förvånad över hur ofta deltagarna

tappat förståelsen för vad som är möjligt att göra och - att det tar tid. Otåligheten fascinerar henne. Men visst, det kräver tålamod för att klippa 5 000 pappersrundlar med en sax, men det behövs bara lite övning. Och den processen säger hon är stärkande för självkänslan.

– I ateljén övar vi tills vi blir bra. Varje moment du lyckas göra själv blir en klapp på axeln, hantverket är terapeutiskt på det sättet. Ingen blir utbränd hos oss, ingen behöver oroa sig för att inte klara av hantverket.

BEA SÄGER att hon har lärt sig mycket av sitt material och sitt hantverk. Hon tänker sig att pappret har gjort henne mindre sentimental överlag. Hon konstaterar med viss eftertänksamhet att det inte är någon idé att gråta över trasigt papper - antingen lagar man eller så slänger man.

– Jag har en lättsammare inställning till livet tack vare mitt hantverk. Inget är för evigt. ■

BEA SZENFELD

Ålder: 43

Ateljé: i Solna, Stockholm

Utbildning Lång och dyr och behövlig

Aktuell med: Bea Szenfeld medverkar i SVT:s Gokväll som designer i programpunkten Andra chansen.

Representerad: Röhhsska museet, Nordiska museet, Nationalmuseum

Utmärkelser: H&M:s designstipendium för sitt slutprojekt från Beckmans designhögskola. Vann realityteveprogrammet Fashion House, med praktikplats hos Stella McCartney. Årets blickfång på Elle-galan på Stockholm Fashion Week för sin papperskollektion med djurtema. Delar av samma kollektion använde Lady Gaga med dansare i sin musikvideo.

A woman with dark hair and eyes is shown from the chest up, wearing a large, white, sculptural garment. The garment is composed of numerous small, fan-like structures made of paper, which are arranged to create a voluminous, cloud-like or feather-like effect around her neck and shoulders. The lighting is dramatic, highlighting the texture of the paper and the woman's features against a dark background.

Haute Papier,
2013, hand-
gjort verk i
papper av Bea
Szenfeld.

SLÖJDKLUBB INSPIRERAR

Bakom kulturskolans slöjdklubb finns Lotta Arildsson som drivande kraft. - Slöjden gör att eleven är här och nu, säger Lotta.

text Frida Arnqvist Engström, foto Marie Fagerlind

OM EN PEDAGOG arbetar med slöjden som metod hamnar undervisningen lätt i många olika ämnen. Slöjden i sig handlar förstås om att upptäcka och utforska material, handens motorik, tekniker inom görandet. Men lika mycket hör slöjden hemma i berättandet, i leken, i samtiden och som ett kitt för att lära sig att skapa nya saker.

Det vet Norrköpings kulturskola och framförallt pedagogen Lotta Arildsson, som är den drivande bakom att skolan nu har slöjd på schemat.

- Jag träffade en flicka i en grupp, de hade fått i uppgift att karda ull, forma fågelägg och göra fågelbon. Hon fick inte till sitt ägg och

»Mitt pedagogiska arbete på den instrumentala sidan baserar sig på ljud. Att slöjda är en tyst verksamhet och jag använder mina händer på ett annat sätt. Det är en av många värdefulla insikter med två undervisningsämnena.«

var förtvivlad över att det bara blev en boll, inte ett ägg. Jag frågade henne vad det kunde bli istället. »En hund« svarade hon, och då utgick vi från det.

TILLSAMMANS började de nåltova öron för att få fram hundens karaktär och flickan blev stolt när hon kunde se och säga att

hennes hund var färdig, berättar Lotta.

- Slöjden handlar precis om det, att bejaka och våga vara med i berättelserna och skapandeprocessen vart än de tar en. Barnen får själva bestämma hur och när det är klart på ett konkret sätt.

Lotta Arildsson har arbetat inom kulturskolan i 30 år, hon

är instrumentalpedagog, fagotist och arbetar med träblås och rytmik. Till detta har hon också under sin yrkesutövning adderat slöjden, hon är utbildad slöjdhandledare och sedan januari 2015 har Norrköpings kulturskola en Slöjdklubb.

Hon arbetar parallellt med slöjd, musik och rytmik. Slöjden integrerad med musik och drama passar henne bra:

- Jag har fått kombinera mitt ämne med andra sinnen. Mitt pedagogiska arbete på den instrumentala sidan baserar sig på ljud. Att slöjda är en tyst verksamhet och jag använder mina händer på ett annat sätt. Det är en av många värdefulla insikter med två undervisningsämnena.

MED BAKGRUND som en person som alltid slöjdat beskriver Lotta det som att hon nu tagit med sig sitt intresse in i sitt yrke.

- Jag funderade på att byta inriktning för femton år sedan, jag tog tjänstledigt och utbildade mig till möbeltapetsare. I samma veva var Slöjdcirkus på tapeten, och jag tilltalades av dess pedagogik. Där teater, musik och pedagogik samsas med skaparlust, lek och histo-

riberättande. Det som intresserar mig med slöjden i det sammanhanget är att platsen, naturmaterialet och lyssnadet också spelar en viktig roll.

Arbetsplatsen Norrköpings kulturskola flyttade under förra året och när det stod klart att de nya lokalerna kunde hysa ett rum för slöjden gick omställningen att genomföra. Från och med årsskiftet 2015 finns Slöjdklubben på Kulturskolans schema. Lotta kunde därför ägna våren åt att arbeta

med nio elever.

– Inriktningen på slöjd gav mig ny energi, en kraft att möta nya områden och nya ämnen. Jag fick tydligt gehör från min arbetsplats och det var förstås en viktig del i att vi kunde satsa på den här förändringen.

JUST I DET HÄR FALLET fungerar Slöjdklubben som pedagogisk inramning, mycket tack vare att kulturskolan kan samarbeta med Hemslöjden i Östergöt-

Disa, en av Lotta Arilds-sons elever med slöjd på schemat. Slöjdens pedagogik passar och kompletterar kulturskolans ämnen på ett bra sätt, menar Lotta Arilds-son.

land och dess hemslöjdskon-sulenter. Men själva slöjden som metod, oavsett inriktning menar Lotta har en viktig plats i det kreativa lärandet.

– Slöjden är bra som sätt att följa en process, slöjden gör att eleven är här och nu på ett speciellt sätt. Jag presenterar olika material, lösningar och tekniker, lite som ett smörgåsbord för dem, och så väljer de själva vägar. Jag har använt mig av slöjdens pedagogik i min övriga verksamhet också. ➔

Lotta har under hösten bytt projekt på sin arbetsplats, numera arbetar hon som projektledare för Läslust, ett projekt som vill uppmuntra och stimulera skolelever att läsa. Vi pratar om slöjdens metodik och kraft och glider ändå in på Lottas nuvarande tjänst. Något som hon själv menar är självklart:

– Ja, jag arbetar fortfarande med slöjd, och jag ser den som en naturlig del i mitt nuvarande arbete. Ord och berättelser föder lust att skapa. Ofta används slöjden för att med hjälp av olika material visualisera och bygga vidare på de lästa berättelserna.

ATT BEJAKA BARNEN i sina skapandeprocesser är något som kan göras i ännu högre utsträckning inom Kulturskolan tror Lotta. Att få sitta ner och lyssna och se, att få konkretisera i sin egen takt och att lära sig att se vad som blir är nycklar i hennes egen undervisning med slöjden som metod.

Vad betyder det för barn att få slöjda?

– Allt! Du ser något som du vill göra, du får inspiration och du förverkligar din idé och bedömer själv när den är klar. Då kan du lägga den åt sidan och säga att »det här har jag gjort!« Det är enormt för självförtroendet.

– I en skapandeprocess finns även ett fint inslag i att kombinera ihop mitt med andras säger Lotta. Att gemensamt i en grupp kunna konstatera att »detta har vi gjort!« Slöjden innefattar en gemensam stolthet som kan föra oss närmre varandra. Slöjd och kreativt skapande i Kulturskolans regi är dessutom helt utan bedömning. Det får vara en fri upplevelse utan prestation eller krav, det kommer senare, i skolkamlingen. Du kan vara hur bra som helst! Allt är möjligt! Och detta

fungerar och får barnen att växa, menar Lotta, om det finns lyhördhet hos vuxna. Hon berättar om ett barn som ville göra två exemplar av sina projekt.

Först gjorde hon ett där hon bad om hjälp, frågade, fick förklarat och färdigställde. Hon blev inte nöjd med slutresultatet och fick då göra ett till exemplar.

I och med att hon tilläts prova igen kunde hon själv ta kontrollen över sin skapandeprocess, att få möjligheten att utforska uppgiften själv – en gång till – gjorde att hon fick resultatet precis som hon ville och att hon fick större självförtroende, hon visste att hon bemästrade situationen.

Är slöjd som ämne något du rekommenderar till andra kulturskolor?

– Ja! Jag tror att det finns många pedagoger som gömmer sig bakom sina talanger! Våga utveckla det tillsammans med din instrumentala sida, eller kombinera det med det ämne du undervisar i. Jag kan se styrkor i båda mina områden, jag känner större förståelse inför mina olika grupper elever. Och det är ju det viktigaste. Mötet med eleverna. ■

Lotta Arildsson, slöjdhandledare och instrumentalpédagog vid Norrköpings kulturskola.

Fakta

Slöjdklubben vid Norrköpings kulturskola startades januari 2015

Namn: Lotta Arildsson, musik- och kulturpedagog med slöjdinriktning (just nu tjänstledig och arbetar som projektledare för Läslust)

Antal slöjdlärare på skolan: 2

Antal barn: 9-12 barn per grupp

Ålder på barnen: 8 år

Kontakt: www.norrkoping.se/kultur-fritid/fritid/kulturskolan

Hemslöjd: Handgjort skapande, allt från DIY (do it yourself) till frivoliteter.

Slöjdcirkus: Nationellt uppdrag inom barnkultur 2004-2006, ett tvärkulturellt projekt med slöjden i centrum. Genom projektet utvecklades hemslöjdens handledarutbildning.

Starta upp slöjdverksamhet i din skola: Kontakta regionens hemslöjdskonsulent/er, de kan hjälpa dig med råd och utbildning. Adresser till konsulenter finns listade på nfh.se

NYA MÖTEN MELLAN BARN OCH KONSTNÄRER

NERA MENTORSKAP

Kulturskolan i Kalix deltar i Kulturskolerådets projekt I dina skor. I satsningen prövas nya metoder för barns möte med professionella konstnärer. Givande för alla parter!

text & foto Elisabeth Gustavsson

NÄR NORRBOTTEN BIG BAND och Katja Sandberg Illarionova, 10 år och Arvid Ingberg musiker i storbandet, står på Folkets Hus stora scen i Kalix jublades det i publiken. Katja framförde två låtar, en som solistsångare och en som basist. Efteråt var både Katja och Arvid lyriska och de båda var överens om att resultatet var över förväntan.

Sen starten vårterminen 2015 har projektet *I dina skor* blivit en succé i Kalix där projektledaren Maria Horney Sköld på Kulturskolan har jobbat med att organisera och starta upp projektet.

Katja och Arvid
uppträder med
Norrbottnen Big
Band.

– Vi är glada att vi har fyra fantastiska mentorspar som deltar i projektet, säger Maria.

I maj 2015 träffades mentorerna för första gången. Det var områdena Dans, Bild & Form och Musik som de fyra paren skulle jobba med.

Eleverna och de professionella konstutövarna fick tid att planera och brainstorma kring ett gemensamt projekt med målet att göra något tillsammans som andra barn och ungdomar skulle kunna ta del av.

– En del av målet i projektet är ju att både eleven och konstutövaren ska lära och inspirera varandra, säger Maria Horney Sköld. Hon beskriver den första dagens arbete som en kreativ verkstad där alla inblandade kom med förslag och där planer för framtiden spikades.

KATJA SANDBERG ILLARIONOVA, 10 år, träffade sin mentor, Arvid Ingberg från Norrbotten Big Band för första gången i maj. Redan vid första mötet fick de god kontakt och upplevde att de hade mycket gemensamt. Katja som både sjunger och spelar bas blev intresserad av hur ett storband som Norrbotten Big Band fungerar.

Arvid bjöd in Katja till orkestrens repetitioner och en konsert i Luleå för att hon skulle få en känsla av hur ett storband låter. Resultatet blev att Katja och Arvid bestämde sig för att göra lite musik ihop för att få in både musikspelande och musikskapande.

– Katja är en fantastiskt duktig musiker och det är en ära att få jobba tillsammans med henne.

Arvid tycker att det är extra kul att mötas för att hitta en gemensam nämnare och lära mer av varandra.

– Målet är att vi ska ha vår gemensamma låt och framföra den tillsammans för andra. Det känns jättekul att få jobba med Katja och det här projektet. Det känns verkligen att vi lär av varandra, säger Arvid Ingberg som också berättar att de har en gemensam Spotifylista som hela

Maja, Viktoria, Aryna och Jacek i ett ömsesidigt mentorskap.

MENTORSPAR I KALIX:

Dans:
Vanja Johansson 12 år Kalix
Patrik Häggström dansare Luleå

Musik:
Aryna Chychyna 12 år Kalix
Jacek Onusiewicz musiker Norrbotten Big Band Luleå

Musik:
Katja Sandberg Illarionova 10 år Kalix
Arvid Ingberg musiker Norrbotten Big Band Luleå

Bild & form:
Maja Brännmark 11 år Kalix
Viktoria Andersson konstnär Luleå

tiden växer och ger inspiration.

– Jag har fått tips på massor av ny musik tack vare Katja, säger Arvid.

Arvid berättar också att andra positiva erfarenheter är att man lär sig att arbeta pedagogiskt med barn, något han inte gjort förut.

De bestämde sig för att träffas några gånger för att utveckla sitt musikarrangemang som de skulle framföra i Kalix tillsammans med Norrbotten Big Band inför Katjas klass och andra barn och ungdomar från grundskolorna i Kalix.

Katja och hennes mamma Sofia Sandberg var positiva till det gemensamma arbete som planerades.

– Vilken utmaning för de båda, säger Sofia och ler. Katja älskar musik och är orädd och vill utvecklas inom musiken och det har hon fått göra under den här perioden.

CHARMEN OCH MÅLET i projektet är inte förutbestämt utan bygger på individerna som möts och samverkar för att ge innehållet mening. Det bygger på samverkan och gemensamt arbete.

– Det vi gör tillsammans är en del av resultatet.

Ett annat mentorspar är eleven Maja Brännmark 11 år och konstnären Viktoria Andersson från Luleå som jobbar med ett konstprojekt där de båda har träffats både på Kulturskolan i Kalix men också i Viktorias ateljé i Luleå där de tittat på, och pratat om konst i olika former.

– Vi kom fram till att vi skulle jobba med en sorts skulptur berättar Maja, men formen är inte självklar men vi har känslan, säger hon och Viktoria håller med.

Mentorsparen i Kalix har kommit olika långt i sina processer och projekt men alla projekten ska vara i hamn i slutet av maj 2016.

– Då utvärderar vi tillsammans arbetet och mentorskapet för att kunna gå vidare med den här typen av arbetssätt, säger Maria Horney Sköld. ■

A scenic view of a village with a church and a lake. The church has a white facade and a dark, ornate steeple. It is situated on a hill overlooking a calm lake. In the foreground, there are bare trees and a stone wall. The sky is clear and blue.

NÄR KOMMUNEN KRYMPER

LANDET RUNT

Kulturskolor finns i nästan alla Sveriges kommuner. Men ingen är helt lik någon annan. Olika ämnen, olika ekonomiska grunder, lokala specialiteter. I »Landet runt« gör vi nedslag från norr till söder. Tipsa oss gärna om era särdrag och satsningar! Den här gången tar vi en närmare titt på kulturskolan i Filipstad!

text & foto Håkan Sandh

KULTURSKOLAN i Filipstad har fina lokaler på nedre planet i gymnasieskolan. På det övre planet finns SFI. I ett annex finns en orkestersal. Kulturskoleledare Jan Westberg har arbetat på skolan i 37 år. Han och kulturskolan har naturligtvis påverkats av kommunens utveckling.

– Musikskolan startade 1972 i samband med kommunsammanslagningen. När jag bör-

jade här 1978 hade kommunen 17 000 invånare. Nu är det 10 000. Huvudorten Filipstad har 6 000 invånare och näst största orten Lesjöfors drygt 1 000. Ungefär tio procent av kommuninvånarna har fötts utanför landet. Självklart är det tufft att upprätthålla samma verksamhet när det blir allt färre barn i kommunen.

Filipstad ligger nordväst i det vackra Värmland. En gam-

mal bruksmiljö där patronerna byggde pampiga villor. Staden är vacker, stämningen lugn och idyllisk. Samtidigt kan man se att staden kanske inte sjuder av nya satsningar och många av dem man möter på gatorna är flyktingar. Filipstad har en nedåtgående befolkningsutvecklingen och är samtidigt en av de kommuner i landet som tar emot flest flyktingar per invånare.

– Vi har fått lägre anslag på grund av kommunens dåliga ekonomi. Tappar kommunen invånare är det ju inte så konstigt. Längre kunde vi ha samma antal elever på kulturskolan trots att antalet barn i grundskolan hade minskat. Nu tappar vi elever. Den största orsaken just nu är att vi ovanpå allt annat har fått ett förbud att undervisa under den obligatoriska delen av skoldagen. I vår minskar elevantalet med 40 procent på grund →

av det! Vi har bara drygt 100 elever nu.

Varför tappar ni så många elever?

– Det finns flera orsaker. Skolskjutsarna gör att eleverna inte kan stanna efter lektionerna, föräldrar har ingen möjlighet att hämta och lämna, föräldrarna har ingen bil, vid femtiden skall barnen äta och sedan har de andra aktiviteter; bandy, hockey, ridning mm. Vi får anpassa oss, bygga upp nytt igen. Det kommer ju nya barn. Och det är inte eleverna som gått här några år som slutar. Om man ser eleverna som en pyramid så är den fortfarande lika hög – eleverna fortsätter lika länge – men pyramidens bas blir allt smalare. Färre börjar när de inte får spela på skoltid.

– Förr fanns också en estetisk linje på gymnasiet och obligatorisk kulturämne. Där hade vi drama, bild och musik för alla elever. Nu är allt det borta. Rektorn på gymnasiekolan sa häromdagen att när de skall ha luciatåg, skolavslutningar eller något liknande så märker de att de tappat i stort sett alla elever som sjunger och spelar. Dom finns på musikgymnasiet i Karlstad. Det ser likadant ut i många små kommuner. Gymnasiet i Karlstad kan erbjuda större resurser och har lättare att rekrytera lärare. Svårt att erbjuda bättre undervisning här. Effekten blir tyvärr att vi saknar elever över årskurs 9 även inom den frivilliga undervisningen.

Hur är det med flyktingarna? Påverkar det er verksamhet?

– Nej, inte direkt. De har väl annat att tänka på. Däremot kommer de som fått sina fyra sista siffror, och därmed får stanna i landet, till oss.

Hur ser samverkan med grundskolan ut annars?

– Vi har kvar undervisning

ute på alla skolor även om vi inte får använda lektionstid. Vi kan däremot komma in direkt efter obligatoriska skoldagen. Förr svarade vi även för grundskolans obligatoriska musikundervisning, men för ett par år sedan ville de hellre anställa egna lärare för att de skulle kunna vara en del av ett arbetslag.

Fungerade det då?

– Nej, de fick ju inte tag på några utbildade lärare. Tjänsterna är också så små att det är svårt att arbeta på bara en skola.

1989 var Filipstad en av de första kulturskolorna i landet. Hur kom det sig? Och hur ser det ut idag?

– Jag tror det var efter ett besök i Södertälje som vi på allvar började diskutera frågan. Jag minns inte riktigt vilka argument vi använde men ett av dem var att jobba för vår överlevnad. Varför bara musik? En breddning skulle göra oss starkare.

– När vi startade kunde vi anställa en lärare på halvtid teater, en på halvtid bild och en på halvtid dans. Det räckte. Det fungerade bra några år. Sedan fick vi lägga ner nästan allt efter en stor budgetnedskärning. Bild blev kvar för att den halvtiden köpte vi av gymnasiet. De skulle fått problem att fylla tjänsten om vi tog bort pengarna. Det var väldigt tråkigt att lägga ner drama och dans eftersom verksamheten fungerade bra. Då fanns samtidigt en privat dansstudio som konkurrerade. Nu finns ingen möjlighet alls för barnen att dansa. Bildverksamheten däremot fungerar

bra fortfarande. Mycket populärt bland barnen.

Hur ser intresset för kulturskolan ut i övrigt?

– Det är väl samma utveckling som i övriga landet. Det är ett lågt intresse för blås- och stråkinstrument. Bättre för gitarr, slagverk och piano. Det är svårt med stora ensembler. Annars har vi flera mindre. De flesta elever är i låg- och mellanstadieåldern. Alla får börja spela, eller gå på bild, redan när de är sju år.

Hur fungerar det med att börja instrumentalundervisning redan i sjuårsåldern?

– Det fungerar bra, varför vänta när någon visar intresse? Det är naturligtvis en utmaning för lärare, men det är roligt. Vi har sjuåringar som knappt når ner till pedalerna på trumsetet... vi har köpt små nu. Det blir mer av musikverkstad de första åren. Annars erbjuder vi alla instrument. Sedan gäller det ju att få dem att öva också. En del kan gå

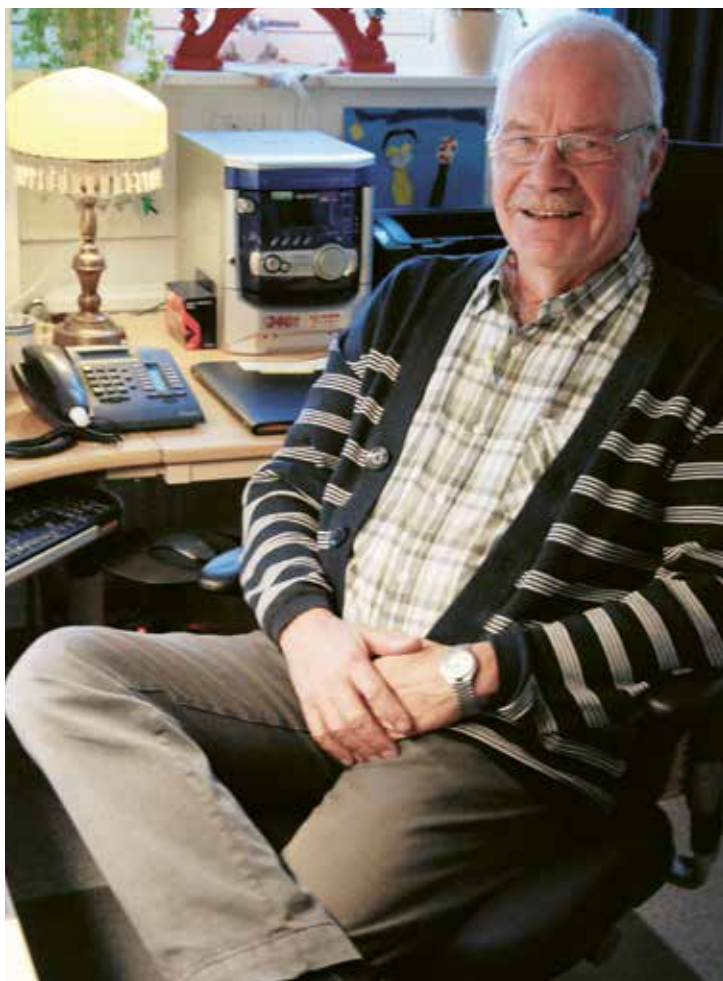
här och spela 20 minuter per vecka och vara väldigt nöjda med det. Det har inte tagit upp instrumentet mellan gångerna. **Är inte problemet då att de då aldrig blir så bra att de vågar spela för sina kompisar när de kommer upp i ton-åren?**

– Jo, så blir det ju. Vi arbetar en del med Play-along. Det är ett sätt att få eleverna att öva mer mellan lektionerna.

Vad kan man göra åt det nedåtgående intresset för stråk och blås?

– Vet inte. Vi har ett kulturarv som måste försvaras. Samtidigt kan vi inte säga till

»Det var väldigt tråkigt att lägga ner drama och dans eftersom verksamheten fungerade bra. Då fanns samtidigt en privat dansstudio som konkurrerade. Nu finns ingen möjlighet alls för barnen att dansa.«

Kulturskole-
ledare Jan
Westberg

en elev som vill spela gitarr att du får spela klarinett istället. Då slutar han. Kanske spelar heller inte instrumentet någon roll. Det viktiga är att de får spela och spela tillsammans. Fast rekryteringen till våra stora professionella orkestrar kommer att bli problematisk i framtiden.

Kan länssamverkan betyda något?

– Vi har ett bra samarbete i länet. Vi har ordnat helger för alla blåselever. Det fungerar bra, men det blir ju mycket helgjobb för lärarna. Vi skulle också kunna samordna lärare i länet, kanske anställa en lärare som bara arbetar någon dag i veckan här.

Hur ser framtiden ut för er i stort? Jag hör ju att det vo-

lymmässigt går bakåt hela tiden.

– Jag själv är 65, min fru som har träblås är 63. Jag skall bara jobba ett eller två år till. Jag undervisar en hel del och har trombon som huvudinstrument. Sådana elever finns inte. Trumpet fungerar trots allt fortfarande. Min fru och jag är de enda lärarna som är bosatta i kommunen. De andra fyra pendlar. Från Kristinehamn och Karlstad. De vill inte flytta hit. De gör ett bra jobb men det är klart att det blir svårare att bli en del av det lokala kulturlivet.

– Tyvärr finns inte samma arbetsglädje längre. Det blir färre projekt eller annat utvecklingsarbete, man tappar lite av geisten.

NÄR JAG LÄMNAR Jan och fina Filipstad känns det lite sorgligt. Jan är väl ett exempel på alla de som gjort ett fantastiskt jobb hela livet men som ändå mot slutet av yrkeslivet får se en del av allt som man byggt upp trilla isär. Måste kännas bittert även om Jan inte utstrålar det. Jag funderar jag på vad som skulle vara en lösning för kommunen framöver. Kommer inte på så mycket. Skall man driva en kulturskola värd namnet krävs kanske tio lärare för att hålla bra kvalitet i alla konstformer och alla instrument. Hur man än gör med färre lärare så begränsar det möjligheterna för barn i kommunen att kunna utvecklas i det de tycker bäst om. Kanske kan en regional kulturskola som arbetar över hela Värmland vara en lösning? Jans förslag om att en lärare har en heltidstjänst i länet och kommer en dag i vecka till Filipstad kanske skulle kunna fungera. En större samverkan med grundskolan – igen – skulle kanske också hjälpa. Verksamhet för flyktingarna skulle vara positiv för alla parter även om den blir tillfällig. Hur man än gör krävs nytänkande. Små kommuner som tappar invånare finns över hela landet och på något sätt tror jag att det är just barnen i dessa kommuner som behöver en bra kulturskola allra mest. Kan man skapa ett nationellt utvecklingsarbete kring hur de kan få tillgång till en bra kulturskola? ■

Fakta

Startår: 1972.

Antal lärare: 6, 3 män och 3 kvinnor. Fem i musik och en i bild.

Antal elever: drygt 100.

Ämnen: piano, gitarr, slagverk, blås, stråk och bild.

Antal invånare: 10 000.

Terminsavgift: 350 kr

»DIRIGENTEN ÄR LITE AV EN PEDAGOG«

Att dirigera är en ledarskaps-
utmaning. Du måste hitta din
vision och sedan kommunicera
den till en orkester med upp till
kanske 180 musiker.

– Du får inte låta detaljerna
döda helheten, säger Maria
Eklund.

text Jane af Sandeberg

MARIA EKLUND är en av våra få kvinnliga dirigenter. Hon växte upp i Moskva där hon spelade piano och teater, sjöng och sedan utbildade sig till dirigent. Sedan 22 år bor hon i Sverige och är även utbildad vid Musikhögskolan i Stockholm.

Vilka är de största skillnaderna i utbildningarna?

– I det gamla Sovjetunionen var det en tydlig struktur i utbildningen och den var oerhört viktig. Grunden i utbildningen gick långt tillbaka till tsar-tiden.

Hon lyfter även fram regelbundenheten och att eleverna visste exakt vilka målen var för varje termin.

– Det var tydliga nivåer, som sakta höjde svårighetsgraden. Vi fick inblick i polyfoni, symfoni och teater. Det fanns en känsla och en förståelse för all sorts musik.

Varje halvår diskuterade lärarkåren igenom hur de på bästa sätt kunde hjälpa varje enskild elev.

– Jag tyckte inte det var så hårt och jag kände att lärarna verkligen ställde upp om jag behövde hjälp. Skolan var väldigt flexibel och det tror jag är viktigt. Musik är ett mänskligt ämne och vi arbetar med människor.

– Jag skulle vilja säga till pedagoger att våga ge lite extra och gå utanför ramarna när det behövs, det kommer ge dem massor tillbaka.

Det var kärleken som lockade henne till Sverige:

– Visst var det ett stort steg, men 20 år gammal analyserade jag väl inte så mycket...

Musiken kom tidigt in i hennes liv. Hennes farmor var pianist och hon började spela piano med henne när hon var fyra år.

– Jag lekte nära på, sjöng och följde musiken med rörelser.

Redan som 12-åring kom hon in i den professionella teatervärlden. Kultur innebar prestige i det forna Sovjet och hon gick på en skola där Bolsjoj och andra teatrar regelbundet sökte talanger bland eleverna.

– Jag sjöng i kören och hade små roller på Kammar Operateater i Moskva. Men jag fick inte betalt och till slut sa mina föräldrar att de tyckte det var barnarbete och jag slutade. Det gav mig dock tidigt inblick i hur det fungerade bakom scenen.

Hur skulle du beskriva dirigentens ledarskap?

– Du måste ha en vision och ett mål. Då skapas en naturlig plats för varje individ i or- →

FOTO: IVAN SMIRNOV

KLUND

Jobbet är en kombination av intellekt, känslor och fysik.

kestern. Alla kan då känna att de är viktiga för helheten och du kan få alla att fokusera. Du bör vara både modig och ödmjuk för att lyckas.

Hennes uppdrag är att hitta formen och klangen och en balans för att den musikaliska dramaturgin ska komma fram. För att lyckas bör en dirigent vara en form av psykolog för att kunna ta fram det bästa hos musikerna:

- Det gäller att förstå vilka som behöver beröm och vilka som behöver motstånd. Dirigentutbildning är faktiskt lite som en pedagogisk utbildning.

Under utbildningen varvas teori med mycket praktik. Men man skulle, enligt Maria Eklund, kunna säga att en dirigent aldrig blir färdigutbildad:

- En dirigent blir bättre och bättre med åldern. Du lär dig att analysera och din kommunikation kan alltid bli bättre, det vill säga tydligare.

Hur förbereder du dig?

- Det är olika vid en repetition och en föreställning. Vid en föreställning går jag utanför mig själv. Det handlar om att ha en förmåga att öppna sig, kanske offra sig själv för konsten.

Hon talar om det nästan som en Guds gåva. Men berättar också att det rent konkret handlar om att hålla sig i fysisk trim. Det senare blev särskilt påtagligt när hon i höstas dirigerade La Traviata av Verdi på Folkoperan i Stockholm. Orkestern och hon vistades i ett rum under scenen.

- Det var lågt i tak, varmt och nästan inget syre. Samspelet mellan orkester och sångare är så starkt och viktigt. Det är en energi som går igenom allt, men nu var det som att jobba som gruvarbetare även om vi hade monitorer. Jag saknade publiken.

När det gäller repetitioner är förutsättningarna olika varje gång. Hennes arbetsledande roll blir tydlig och arbetet får struktureras om för varje gång. Någon kan vara sjuk, vissa delar måste repeteras mer än andra och så vidare.

Hon lyssnar mycket på musik och gillar att resa för inspiration.

- Jag lyssnar aldrig på klassisk musik, som bakgrundsmusik, nej det går inte. Jag börjar jobba direkt. Jag lyssnar mest på vanlig radio och pop när jag är ledig.

Det blir idag mest uppdrag utomlands för henne. 2005 blev hon den första kvinnan någonsin som dirigerade på Bolsjojteatern i Moskva.

- Det krävdes ministertillstånd för att jag skulle få göra det och det beror på att Bolsjoj är en starkt strategisk symbol för ryska staten. Om något går fel där går direkt besked till presidenten.

Hon förberedde sig noga, som alltid, och dirigerade Guldtuppen, en opera av Nikolaj Rimskij-Korsakov.

- Jag blev väl mottagen av både orkester och sångare och fick bra recensioner.

Det är svårt för kvinnliga dirigenter att få uppdrag i Sverige. Det har gjort att Maria har engagerat sig i föreningen KUPP, Kvinnor Upp På Pulten.

- Det finns ingen skillnad på en manlig eller kvinnlig dirigent. Alla är individer och jobbet är en kombination av intellekt, känslor och fysik.

Idag är hon mentor för två välutbildade kvinnliga musiker, 22-23 år som är nyfikna på dirigentarbetet.

- Det är viktigt att få dem att lära sig att aktivt lyssna och välja tolkningar som de tycker om och sedan förstå varför de tycker om just dem.

FOTO: ELENA SIDYAKINA

MARIA EKLUND

Ålder: 42 år

Familj: Man och en son

Född: Moskva

Bor: Stockholm

Dirigent, pianist och sångare. Utbildning i Moskva och Stockholm. Ordförande i KUPP, Kvinnor Upp På Pulten

Några bland många uppdrag:

2015: *La Traviata* på Folkoperan: 30 orkestermedlemmar

2005: *Guldtuppen* på Bolsjojteatern, Rysslands nationalscen för balett och opera

2005-2008: 1. gästdirigent vid Ryska Symfoniorkestern

2006-07: Arena di Verona, världens största utomhusarena

Driver en orkester, Stockholms solister

www.mariaeklund.com

www.kuppdirenter.se

www.stockholmssolister.com

Det är stora klangskillnader i olika kulturer och länder.

Vad lär du dig på att var mentor?

– Att analysera, sammanfatta och försöka vara öppen och konstruktiv.

Vilken är din inre drivkraft?

– Musiken är min drivkraft, att kunna förmedla den till publiken.

Jag älskar att resa, jag vill ha intryck från »hela livet«, säger dirigent Maria Eklund.

Hon vill också öppna upp musiken för människor. Efter oroligheterna i Husby utanför Stockholm var hon där med sin egen orkester, Stockholms solister, och spelade Mozart och Grieg.

– Det var otroligt positivt och flera ville börja spela efter att ha hört oss. Vi får aldrig underskatta kulturens värde, styrka, kraft och möjlighet för integration. ■

Avs:
Kulturskolerådet
Hornsgatan 103
117 28 Stockholm

Posten
**Klimat-
ekonomisk**
Posttidning

Let's play!

4Sound är **Sveriges ledande musikkedja** med 19 butiker i hela landet, från Umeå i norr till Malmö i söder.

Personlig service för dig som jobbar med utbildning och institution.

Vi erbjuder

- **Personlig service**
- **Kostnadsfri behovsanalys och offerering**
- **Marknadsledande varumärken**
- **Europaanpassande priser**
- **Snabba och trygga leveranser**

Kontakta oss på **skola@4sound.se** eller tel. 0770 - 11 05 00 så hjälper vi dig vidare.

Välkommen in till våra butiker

Gävle / Göteborg / Jönköping / Karlstad,
Kristianstad / Linköping / Malmö / Norrköping
/ Nyköping / Örebro / Stockholm Fridhemsplan
/ Stockholm Söder/ Stockholm Slagverket /
Sundsvall / Täby / Umeå / Uppsala / Västerås
Växjö

www.4sound.se

4SOUND